

**PREDMETNI PRISTUP U MREŽNIM KATALOZIMA HRVATSKIH NARODNIH
KNJIŽNICA : STUDIJA UPORABLJIVOSTI**

Usability study of subject access in Croatian public library online catalogs

Inge Majlinger Tanocki

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
ingem@gskos.hr

Kornelija Petr Balog

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske znanosti
kpetr@ffos.hr

UDK / UDC **025.4.05:004.62>(497.5)**

Istraživanje / Research paper

Primljeno / Received: 7.2.2013.

Sažetak

U radu je prikazan način na koji korisnici razumiju i uspijevaju pronaći sadržaje u mrežnim katalozima narodnih knjižnica koje posluju u okviru različitih knjižničnih sustava prilazeći im opcijom predmetnog pretraživanja.

Za istraživanje su odabrani integrirani knjižnični sustavi narodnih knjižnica CROLIST, ZaKi i MetelWin. Istraživanje je provedeno metodom studije uporabljivosti na tri skupine ispitanika: studentima, zaposlenicima i umirovljenicima.

Ključne riječi: predmetni pristup, mrežni katalozi, CROLIST, ZaKi, MetelWin, studija uporabljivosti

Abstract

This paper presents the way in which our users understand and manage to find content in online catalogs of Croatian public libraries that operate within different library softwares using the option of subject access.

Research was carried out within three integrated library automation systems – CROLIST, ZaKi and MetelWin. Usability study was used to gather information about three user groups: students, employees and library users in retirement.

Keywords: subject access, online catalogs, CROLIST, ZaKi, MetelWin, usability study

Uvodna razmatranja o predmetnom pristupu mrežnim katalogima

U današnje vrijeme većina knjižnica u svijetu informira korisnike o svome fondu i dostupnosti građe putem knjižničnih kataloga s mrežnim sučeljem¹ (u nastavku mrežni katalogi). Dakako, s pojavom OPAC-a došlo je do velikih promjena ne samo u tehnološkom smislu, nego i u načinu na koji korisnici pristupaju i traže građu. Tradicionalno, knjižnice su više pozornosti posvećivale deskriptivnoj katalogizaciji pripremajući zapise za abecedni katalog koji je bio primarni katalog kojem su korisnici pristupali kad bi trebali pronaći informaciju o građi². Zapravo, u istraživanju provedenom na jednom američkom sveučilištu 1950. godine ustanovilo se da studenti u prosjeku tek dva puta godišnje konzultiraju predmetni katalog³. To je dovelo do ishitrenog zaključka da je uporaba predmetnog kataloga nedovoljna da se i dalje opravda i nastavi s njegovim održavanjem. Međutim, ono o čemu autorica nije

¹ Oko terminologije za ovu tematiku još uvijek nije u potpunosti postignut konsenzus. Sintagma knjižnični katalogi s mrežnim sučeljem hrvatska je inačica engleskih izraza *web-based online public access catalog* i *web online public access catalog* koji u osnovi označuju knjižnične kataloge kojima se pristupa putem mreže (*World Wide Web*). U literaturi se za ovu sintagmu mogu još pronaći i akronimi WebPAC, Web OPAC i Web-OPAC. Vidi: Golub, Koraljka. Predmetno pretraživanje u knjižničnim katalogima s web-sučeljem : magistarski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2003., str. 4. Ana Barbarić smatra da je od predloženih akronima najpogodniji WebPAC budući da riječ „Web“ podrazumijeva online pristup koji označava slovo „O“ u akronimu Web OPAC, te je stoga suvišno. Vidi: Barbarić, Ana. Javno dostupni knjižnični računalni katalogi : nastanak i razvitak : magistarski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2002. Str. 1.

² Vidi: Bates, Marcia J. Subject access in online catalogs: a design model. // *Journal of the American Society for Information Science* 37, 6(1986), str. 358.

³ Markley, Anne Ethelyn. The University of California subject catalog inquiry: a study of the subject catalog based on interviews with users. // *Journal of Cataloging and Classification* 6(1950), str. 91.

promišljala bili su razlozi takve male popularnosti predmetnog kataloga, te da je ta situacija možda rezultat lošeg odabira predmetnih odrednica ili općenito nedovoljno domišljenog pristupa predmetnoj obradi u toj knjižnici. Zapravo, predmetni pristup građi kod kataloga na listićima u američkim knjižnicama iznosio je između 10% i 60% (u prosjeku otprilike 40%)⁴ što baš i nije tako zanemariv postotak, a ipak, predmetni se katalog u pravilu češće smatrao 'zgodnim dodatkom abecednom katalogu', a rjeđe nužnim pomagalom.

S pojavom OPAC-a predmetni pristup građi dolazi u središte pozornosti knjižnične zajednice. U studiji s početka osamdesetih godina 20. stoljeća autori su zamijetili značajan porast broja pretraživanja prema predmetu⁵. Nažalost, OPAC-i imaju i dosta nedostataka. Tako na primjer kasnije studije prigovaraju da su teški za uporabu i da se u pravilu teže održavaju od kataloga na listićima te da se češće koriste za pronalazak poznatih jedinica nego za traženje informacija ili rješavanje problemskih situacija⁶. Također, postoje istraživanja koja svjedoče o tome da raste broj pretraživanja prema ključnoj riječi iz naslova, a smanjuje se uporaba kontroliranog rječnika⁷. Prema Drabenstottu i Welleru glavni nedostaci predmetnog pristupa OPAC-ima jesu: jedna trećina upita ne dobije nikakve smislene odgovore; pretraživanje dovodi do velikog broja rezultata koji korisnici ne mogu/ne žele pregledavati; primjeri uspješnog sparivanja upita s kontroliranim rječnikom mogu se pronaći samo kod upita od jedne riječi; i na kraju, korisnici, obeshrabreni predmetnim pristupom OPAC-ima, traže druge alternativne načine rješavanja svoga problema⁸. M. S. Sridhar⁹ smatra da je predmetno pretraživanje u OPAC-ima u osnovi ostalo slično onome kod pretraživanja kataloga na listićima: krajnji korisnici trebaju znati kako pravilno postaviti upit, ali se od njih

⁴ Vidi: Markey, Karen. Subject searching in library catalogs: before and after the introduction of online catalogs. Dublin, OH : Online Computer Library Center OCLC, 1984. Str. 76-77.

⁵ Norden, D. J.; Lawrence, G. H. Public terminal use in an online catalog: some preliminary results. // *College & Research Libraries* 42, 2(1981), str. 308-316. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada „Benja“, 1995. Str. 27.

⁶ Borgman, Christina L. Why are online catalogs still hard to use? // *Journal of the American Society for Information Science* 47, 7(1996), str. 494.

⁷ Larson, Ray R. The decline of subject searching: long-term trends and patterns of index use in an online catalog. // *Journal of the American Society for Information Science* 42, 3(1991), str. 197.

⁸ Drabenstott, H. K. M. ; Weller, M. Testing a new design for subject searching online catalogs. // *Library Hi Tech* 12, 1(1994), str. 67-76.

⁹ Sridhar, M. S. Subject searching in the OPAC of a special library: problems and issues. [Citirano:29. siječnja 2013.] // *OCLC Systems & Services* 20, 4(2004), str. 183-191. Dostupno na: <https://cloud.irb.hr/proxy/nph-proxy.cgi/00/http/www.emeraldinsight.com/journals.htm=3fissn=3d1065-075X=26volume=3d20=26issue=3d4=26articleid=3d863245=26show=3dhtml#idb15>

očekuju i konceptualna i semantička znanja o predmetu. Autor također smatra da nedosljednosti u označivanju predmeta dovode do otežanog i neučinkovitog pretraživanja po predmetu.

U hrvatskoj stručnoj literaturi malo je priloga koji govore o tematici predmetne obradbe općenito, a još je manje onih koji govore isključivo o predmetnom pristupu. Tu svakako valja istaknuti napore Mire Mikačić s početka 90-ih godina prošlog stoljeća da usustavi posve novi sustav za predmetnu obradbu pod nazivom *Sintaktički sustav za označivanje predmeta* (SSZOP)¹⁰. Iako njen sustav nije naišao na širi odjek i primjenu u hrvatskim knjižnicama¹¹, značajan je zbog skretanja pozornosti knjižnične javnosti na ovaj, godinama zanemarivan, pristup građi u našim knjižnicama. Ovaj je problem dodatno usložen činjenicom da Hrvatska ne posjeduje nacionalni pravilnik za izradu predmetnih kataloga te je svaka knjižnica prepuštena sama sebi.

I sama Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kasno je započela i s primjenom UDK (tek u 80-im godinama 20. stoljeća), a na predmetnom katalogu počela je raditi tek nekih deset godina kasnije¹². To znači da kao središnja matična knjižnica nije u pogledu predmetne obradbe davala nikakve upute niti smjernice ostalim knjižnicama u Hrvatskoj.

Jedna od rijetkih knjižnica koja je od 1951. godine sustavno izrađivala svoj predmetni katalog bila je Radnička biblioteka Božidar Adžija, danas u sklopu Knjižnica grada Zagreba¹³. Praksa te knjižnice opisana je u publikaciji *Predmetni katalog i jedina je publikacija u Hrvatskoj koja opisuje praksu predmetnog označivanja jedne knjižnice*¹⁴.

U posljednje se vrijeme mogu pronaći radovi kolega na temu predmetne obradbe, no, kada se opisuje praksa, onda se uglavnom radi o praksi označivanja Nacionalne i

¹⁰ Vidi: Mikačić, Mira. *Teorijske osnove sustava za predmetno označivanje*. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.

¹¹ Prema našim spoznajama, ovaj je sustav implementiran samo u knjižnici Instituta za turizam u Zagrebu. Vidi: Turkulin, Branka. *Testiranje sintaktičkog sustava za predmetno označivanje (SSZOP) i mogućnosti njegove primjene pri obradbi građe iz područja turizma u specijalnoj biblioteci*. // *Predmetna obradba : ishodišta i smjernice : zbornik radova / uredile Jadranka Lasić-Lazić...[et al.]*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. Str. 356-366.

¹² Vidi: Doležal, Vlasta. *Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: povratak načelima*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 49, 2(2006), str. 36.

¹³ Mikačić, Mira. *Nav. dj.*, str. 166.

¹⁴ Vidi: Štrbac, Dušanka; Vujić, Mirjana. *Pravilnik za predmetni katalog*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2004.

sveučilišne knjižnice¹⁵. Pretpostavljamo da ostale knjižnice svoje predmetne odrednice preuzimaju u sklopu jednog od programa za kooperativnu katalogizaciju koji postoje u Hrvatskoj, ali sama činjenica da pravilnika nema dovoljna je za zaključiti da postoje velike nelogičnosti i nedosljednosti u označivanju predmeta, čak i unutar knjižnica koje posluju u okviru istog konzorcija.

U ovome radu donosimo rezultate istraživanja predmetnog pristupa u mrežnim katalozima narodnih knjižnica.

Predmetni pristup mrežnim katalozima hrvatskih narodnih knjižnica: istraživanje Cilj i svrha istraživanja

Cilj ovog istraživanja je ustanoviti, uz pomoć studije uporabljivosti¹⁶, na koji način naši korisnici razumiju i uspijevaju pronaći sadržaje u katalozima narodnih knjižnica koje posluju u okviru različitih knjižničnih sustava prilazeći im opcijom predmetnog pretraživanja.

Svrha je ovog istraživanja ukazati na važnost sadržajne analize dokumenata okupljenih u mrežnim katalozima hrvatskih narodnih knjižnica. Za istraživanje su odabrani integrirani knjižnični sustavi narodnih knjižnica CROLIST¹⁷, ZaKi¹⁸ i MetelWin¹⁹.

Hipoteza

U istraživanje uporabljivosti predmetnog pristupa mrežnim katalozima knjižnica uključene su tri korisničke skupine: studenti, zaposlenici i umirovljenici.

¹⁵ Vidi: Purgarić-Kužić, Branka. Vremenske predmetne odrednice u predmetnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 51, 1/4 (2008), str. 19-35.

¹⁶ Studije uporabljivosti u pravilu koriste niz testova čiji je cilj utvrditi odgovara li sustav svojoj namjeni i ciljanoj skupini korisnika. Testovi nastoje otkriti nailaze li korisnici na bilo kakve poteškoće dok pokušavaju riješiti zadatke iz testa. Pri tome se treba voditi računa da zadaci budu što realističniji, kao i okruženje u kojem se provodi istraživanje. Ispitivač pažljivo prati i bilježi što ispitanik radi u sustavu. Vidi: Chiasson, Sonia; Oorschot, P. C. van; Biddle, Robert. A usability study and critique of two password managers. // Security '06: 15th USENIX Security Symposium. Str. 4. URL: <http://static.usenix.org/events/sec06/tech/> (2013-04-11)

¹⁷ CROLIST skupni katalog. URL: <http://opak.crolib.hr/bnew/search.html> (2013-02-07)

¹⁸ Katalog Knjižnica grada Zagreba. URL: <http://katalog.kgz.hr/pages/katalogSearch.aspx?sustavId=1&tvrkaId=2> (2013-02-07)

¹⁹ Dostupno na <http://library.foi.hr/dlib/> (2013-02-07)

Osnovna hipoteza istraživanja jest da će mlađi ispitanici lakše i brže pronaći tražene odgovore od starijih ispitanika. Dakle, pretpostavljamo da će studenti najbrže i najuspješnije pronaći tražene odgovore, zatim zaposlenici i na kraju umirovljenici. Ovu pretpostavku temeljimo na činjenici da su mlađe generacije tijekom školovanja stekle znanja i vještine potrebne za rukovanje informacijskom i komunikacijskom tehnologijom (IKT), a da su tijekom obrazovnog procesa ili na radnim mjestima bile usmjeravane prema knjižnicama i stekle određena iskustva u pregledavanju mrežnih kataloga knjižničnih sustava.

Metodologija i instrumenti istraživanja

Za naše smo istraživanje odabrali studiju uporabljivosti koja je provedena u studenome 2011. godine. Sama studija uključuje početnu i završnu anketu te središnji dio tijekom kojeg se od tri skupine ispitanika uključenih u istraživanje traži da riješe određene zadatke. Zatvoren tip pitanja oblikovan je pomoću Likertove ljestvice za ispitivanje stavova.

Početna anketa sastoji se od devet pitanja koja pružaju informacije o samom ispitaniku te njegovom poznavanju i učestalosti korištenja informacijske i komunikacijske tehnologije.

Za razliku od početne ankete, središnji dio sastoji se od šest zadataka. Pri njihovom rješavanju mjeri se vrijeme i broj pritisaka na miš koje je potrebno ispitaniku da dođe do traženog odgovora. Svaka skupina ispitanika dobila je pitanja prilagođena njihovim potrebama.

Završna anketa sastoji se od šest pitanja. Od ispitanika se tražilo subjektivno mišljenje o izgledu i jednostavnosti korištenja OPAC-a narodnih knjižnica. Također, ponuđena im je mogućnost upisivanja prijedloga za poboljšanje organizacije i izgradnje OPAC-a. Svaka skupina ispitanika dobila je ista pitanja.

Istraživanje je ponovljeno 9 puta, odnosno sa svakim ispitanikom zasebno, a samo se istraživanje odvijalo u prostorijama Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek (GISKO). Na početku razgovora objašnjeno je da se ovom studijom ne testiraju sposobnosti ispitanika, već kvaliteta predmetnog pristupa sadržaju u knjižničnim katalogima. Također, ispitanici su upoznati s činjenicom da je istraživanje anonimno te da ne postoje točni i netočni odgovori, već da se od njih traži subjektivno mišljenje.

U središnjem dijelu istraživanja koristili smo se metodom testiranja tijekom koje korisnici izvode niz zadataka, a njihov se rad prati i bilježi kako bi se procijenilo u kojoj mjeri OPAC-i omogućuju korisnicima izvršavanje zadataka te koliko često i zašto dolazi do pogrešaka. Prilikom prikupljanja podataka u završnoj anketi koristili smo metodu ispitivanja prilikom koje je cilj saznati korisnikov stupanj zadovoljstva različitim aspektima proizvoda koji su koristio²⁰.

Prva skupina (studenti) dobila je pitanja vezana uz znanja s područja njihovog studija (Prilog 1).

Druga skupina (zaposlenici) dobila je pitanja koja će im pomoći pri svakodnevnom radu (Prilog 2).

Treća skupina (umirovljenici) dobila je zadatak pronaći odgovore na pitanja iz svakodnevnog društvenog i političkog života (Prilog 3).

Ispitivač je cijelo vrijeme sjedio iza ispitanika i zapisivao vrijeme koje je bilo potrebno da ispitanici riješe zadani zadatak. Uz potrebno vrijeme, bilježen je i broj pritisaka na miš. Na temelju navedenih rezultata izračunato je prosječno vrijeme za svaki zadatak i za svaku skupinu kao i prosječan broj pritisaka mišem.

Uzorak istraživanja

Istraživanja su pokazala da studije uporabljivosti, koje su po pravilu izuzetno naporne, zahtijevaju puno vremena i resursa i u osnovi mogu biti vrlo skupe, broj novih spoznaja opada nakon trećeg ispitanika²¹. U osnovi, smatra se da studije uporabljivosti s brojem ispitanika većim od pet predstavljaju rasipanje sredstava²².

U našem je istraživanju bilo sveukupno devet ispitanika: tri studenta, tri zaposlenika i tri umirovljenika.

Prva se skupina ispitanika sastojala od studenta treće godine preddiplomskog studija Filozofije i engleskog jezika na Filozofskom fakultetu u Osijeku, studentice treće

²⁰ Vidi: Upotrebljivost. // Hrvatsko dizajnersko društvo. URL: <http://dizajn.hr/#241-upotrebljivost> (2013-02-04).

²¹ Već se od prvog ispitanika sazna gotovo jedna trećina svega što se treba saznati o uporabljivosti, drugi ispitanik će donijeti neke nove spoznaje, ali ni blizu onoliko koliko prvi. Treći će ispitanik ponoviti većinu stvari koje su rekli ispitanik 1 i 2, i od njega se saznaje tek mala količina novoga. U osnovi, s povećanjem broja ispitanika smanjuje se količina novog u odnosu na već poznato. Vidi: Nielsen, Jakob. Why you only need to test with 5 users. // Nielsen Norman Group: evidence-based user experience research, training, and consulting. URL: <http://www.nngroup.com/articles/why-you-only-need-to-test-with-5-users/> (2013-02-07)

²² Isto.

godine preddiplomskog studija Odjela za Biologiju u Osijeku te studentice druge godine preddiplomskog studija Hortikulture Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku. Druga se skupina sastojala od dvije zaposlenice i jednog zaposlenika. Jedna zaposlenica predaje Engleski jezik na Pravnom fakultetu u Osijeku, druga zaposlenica je asistentica na Učiteljskom fakultetu u Osijeku, zaposlenik je profesor hrvatskog jezika na III. gimnaziji u Osijeku. Treću skupinu činili su umirovljenici. Prva umirovljenica je tek nedavno umirovljena, ima 61 godinu, bila je zaposlena u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku; drugi umirovljenik ima 65 godina, informacijski je obrazovan i svakodnevno se koristi internetom. Treća umirovljenica je također bivša djelatnica GISKO-a, ima 68 godina. Studenti koji su sudjelovali u istraživanju su poznanici (Filozofski fakultet i Poljoprivredni fakultet) i kolege (Odjel za Biologiju). Zaposlenici su poznanici i dugogodišnji članovi GISKO-a koji svakodnevno, zbog prirode posla, pretražuju OPAC CROLIST. Do umirovljenika smo došli preglednom korisničke baze podataka GISKO. Ciljano smo odabrali umirovljenike koji se služe informacijskom i komunikacijskom tehnologijom te nisu bez iskustva u korisničkom pretraživanju OPAC-a. Za takav odabir ispitanika smo se odlučili stoga što smatramo da prosječni umirovljenik, koji je bez znanja o informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji neće moći dati kvalitetne odgovore koji bi se mogli uvrstiti u ispitivanje.

Odlučili smo se za ove tri skupine (studenti, Zaposlenici i umirovljenici) jer smo pretpostavili da oni predstavljaju skupinu korisnika koji su zainteresirani za sadržaj knjižničnih mrežnih kataloga.

Rezultati

Početna anketa

Tablica 1 donosi rezultate o poznavanju informacijske i komunikacijske tehnologije u uzorku. 11,1% ispitanika izjasnilo se da informacijsku i komunikacijsku tehnologiju poznaje osrednje („ni dobro ni loše“), 22,2% dobro, a 66,6% ispitanika jako dobro (100% studenti, 67% zaposlenici i 33% umirovljenici).

Poznavanje informacijske i komunikacijske tehnologije	Jako loše	Loše	Ni dobro ni loše	Dobro	Jako dobro
Studenti	0	0	0	0	3 (33,3%)
Zaposlenici	0	0	0	1(11,1%)	2 (22,2%)
Umirovljenici	0	0	1(11,1%)	1(11,1%)	1 (11,1%)
UKUPNO	0	0	1(11,1%)	2(22,2%)	6(66,7%),

Tablica 1. Poznavanje informacijske i komunikacijske tehnologije: studenti, zaposlenici i umirovljenici

Tablica 2 donosi odgovore ispitanika vezano uz učestalost korištenja interneta. U tablici možemo vidjeti da se 11,1% ispitanika internetom koristi jako rijetko, njih 11,1% smatra da ga koriste ponekad, 11,1% ispitanika često, dok se 66,6% ispitanika internetom koristi vrlo često. Najčešće se internetom koriste studenti (100% odnosno svi ispitanici u ovoj podskupini uzorka).

Učestalost korištenja interneta	Vrlo rijetko (%)	Rijetko (%)	Ponekad (%)	Često (%)	Vrlo često (%)
Studenti	0	0	0	0	3 (33,3%)
Zaposlenici	0	0	0	1(11,1%)	2 (22,2%)
Umirovljenici	1(11,1%)	0	1(11,1%)	0	1 (11,1%)
UKUPNO	1(11,1%)	0	1(11,1%)	1(11,1%)	6(66,7%)

Tablica 2. Učestalost korištenja interneta: studenti, zaposlenici i umirovljenici

Tablica 3 ilustrira učestalost korištenja elektroničkog knjižničnog kataloga u cijelom uzorku. 11,1% ispitanika koristi se elektroničkim knjižničnim katalogom jednom tjedno, 44,4 % koristi se elektroničkim katalogom nekoliko puta mjesečno, dok 44,4% ispitanika koristi elektronički mrežni katalog jednom mjesečno.

Učestalost korištenja elektroničkog knjižničkog kataloga	Svaki dan	Nekoliko puta tjedno	Jednom tjedno	Nekoliko puta mjesečno	Jednom mjesečno
Studenti	0	0	1(11,1%)	1(11,1%)	1(11,1%)
Zaposlenici	0	0	0	2 (22,2%)	1(11,1%)
Umirovljenici	0	0	0	1(11,1%)	2 (22,2%)
UKUPNO	0	0	1(11,1%)	4(44,4%)	4(44,4%)

Tablica 3. Učestalost korištenja mrežnog knjižničkog kataloga: studenti, zaposlenici, umirovljenici.

Tablica 4 prikazuje koju vrstu pristupnica naši ispitanici najčešće odabiru prilikom pretraživanja mrežnih kataloga knjižnica. 22,2% ispitanika pristupa elektroničkom knjižničnom katalogu prema autoru, a prema naslovu elektroničkom knjižničnom katalogu pristupa 77,7% ispitanika, Nitko u našem uzorku ne pretražuje prema ključnim riječima, predmetu ili UDK oznaci.

Odabir pristupnica pretraživanja elektroničkog knjižničkog kataloga	Pretraživanje prema autoru	Pretraživanje prema ključnim riječima	Pretraživanje prema predmetu	Pretraživanje prema naslovu	Pretraživanje prema UDK oznaci
Studenti	1(11,1%)	0	0	2 (22,2%)	0
Zaposlenici	1(11,1%)	0	0	2 (22,2%)	0
Umirovljenici	0	0	0	3 (33,3%)	0
UKUPNO	2(22,2%)	0	0	7(77,8%)	0

Tablica 4. Odabir pristupnica pretraživanja elektroničkog knjižničkog kataloga: studenti, zaposlenici, umirovljenici

Željeli smo saznati razloge posjećivanja mrežnih stranica odabranih sustava (CROLIST, ZaKi i MetelWin) te smo rezultate prikazali u Tablici 5. Najčešći razlog je učenje (100% studenti, 33% zaposlenici i 33% umirovljenici), zatim razonoda (pronalazak beletristike - 67% umirovljenici), te istraživački rad i priroda posla s jednim odabirom (zaposlenici) Ovdje moramo naglasiti da su svi ispitanici naveli da su do sada pretraživanja obavljali samo u okviru CROLIST-a²³.

Pretraživanje OPAC-a	put	Zbog učenja	Zbog istraživanja	Zbog slobodnog vremena	Zbog prirode posla
Studenti	0	3 (33,3%)	0	0	0
Zaposlenici	0	1 (11,1%)	1(11,1%)	0	1(11,1%)
Umirovljenici	0	1 (11,1%)	0	2 (22,2%)	0
UKUPNO	0	5(55,6%)	1(11,1%)	2 (22,2%)	1(11,1%)

Tablica 5. Razlozi posjete mrežnog kataloga knjižnice

Središnji dio studije uporabljivosti

Rezultati prikupljeni tijekom istraživanja pokazuju u kolikom su postotku ispitanici uspješno izvršili zadatke, te koliko im je vremena i koliki broj pritisaka na miš pri tom bilo potrebno. Rezultati su prikazani u obliku tablica. Prilozi 1-3 donose primjere zadataka koje su ispitanici trebali riješiti. Kao što je već ranije spomenuto, svaki je ispitanik trebao riješiti šest zadataka, a oni su bili raspoređeni na tri knjižnična sustava (CROLIST, ZaKi, MetelWin) koja smo istraživali (po dva zadatka za svaki sustav). Zbog ograničenosti prostora nećemo donositi pojedinačne rezultate za svakog ispitanika već ćemo samo dati zbirne rezultate za sve skupine ispitanika.

Tablica 6 daje usporedan prikaz vremena (ukupnog i prosječnog) te broja pritisaka na miš (ukupno i prosjek) za sve skupine ispitanika. Također, tablica daje informaciju o tome jesu li zadaci uspješno riješeni ili ne. Zadatke su najbrže riješili studenti, zatim umirovljenici, te zaposlenici. Što se tiče broja pritisaka na miš, najviše su pritisaka imali

²³ Ovo je razumljivo budući da je GISKO član konzorcija CROLIST.

umirovljenici (23 u prosjeku), dok su zaposlenici i studenti bili rezultatima blizu jedni drugima (zaposlenici u prosjeku 19, studenti 19,7).

Skupine	Skupina jedan - Studenti	Skupina dva - Zaposlenici	Skupina tri - Umirovljenici
Ukupno vrijeme za glavnu anketu (u minutama):	00:00:20:47	00:00:30:09	00:00:25:15
Prosječno vrijeme	6,8 min	10,3 min	8,4 min
Ukupan broj pritisaka na miš	59	57	69
Prosječan broj pritisaka na miš po ispitaniku	19,7	19	23
Uspješno riješen zadatak (uspješnost):	6/6	6/6	6/6

Tablica 6. Vrijeme, broj pritisaka na miš i uspješnost skupina studenata, zaposlenika i umirovljenika

Završna anketa

Završna anketa sastojala se od šest pitanja (Prilog 4). Od ispitanika se tražilo subjektivno mišljenje o izgledu i jednostavnosti korištenja pristupnica u OPAC-ima narodnih knjižnica Hrvatske. Također, ponuđena je mogućnost upisivanja prijedloga za poboljšanje pretraživanja odabranih knjižničnih sustava. Svaka skupina ispitanika dobila je ista pitanja. Četiri pitanja bila su zatvorenog tipa te su ispitanici svoje odgovore trebali naznačiti na ljestvici od 1 do 5 koja je nastala na temelju Likertove ljestvice gdje je 1 značila jako loše, 2 loše, 3 ni dobro ni loše, 4 dobro, a 5 je predstavljala jako dobro. Uz svako pitanje zatvorenog tipa dali smo mogućnost objašnjenja, sugestije ili komentara. Ostala pitanja bila su otvorenog tipa.

Rezultate završne ankete donosi Tablica 7. Iz tablice možemo vidjeti da je izgled OPAC-a ocijenjen srednjom ocjenom 3,3 (dobro), dok je jednostavnost korištenja OPAC-a ocijenjen s ocjenom 3,6 (vrlo dobro). Dostupnost građe kroz OPAC-e ocijenjena je s 3,6 (vrlo dobro), a stupanj pretraživosti predmetnim pristupom ispitanici su ocijenili ocjenom 4 (vrlo dobro).

Završna anketa	Prosječna ocjena izgleda OPAC-a	Prosječna ocjena jednostavnosti korištenja OPAC-a	Prosječna ocjena dostupnosti građe kroz OPAC-e	Prosječna ocjena stupnja pretraživosti predmetnim pristupom
Skupina 1 - Studenti	3	4	3	4
Skupina 2 - Zaposlenici	4	4	4	4
Skupina 3 - Umirovljenici	3	3	4	4
Prosječna ocjena	3,3	3,6	3,6	4

Tablica 7. Zbirni rezultati za sve knjižnične sustave

Student Filozofije i Engleskog jezika Filozofskog fakulteta u Osijeku izrazio je mišljenje da mu je stranica CROLIST-a lakša za snalaženje jer je putem tog izbornika, kao član GISKO-a, jedino pretraživao i pregledavao informacije u mrežnom katalogu. Pretraživanje predmetnim pristupom nije mu zadalo neke veće probleme, iako do sada nije koristio opciju predmetnog pretraživanja. Najviše su mu se svidjele poveznice analogne i mrežno dostupne građe.

Studentica Odjela za biologiju u Osijeku smatra kako je stranica ZaKi-ja najpreglednija, iako ju je prvi put posjetila. Najviše joj se sviđa izgled mrežnog kataloga ZaKi-ja jer joj je suvremen i jednostavan, a pretraživanje predmetnim pristupom jednostavno je i bez problema sa snalaženjem. No, kako je tek nedavno (upisom na fakultet) počela koristiti knjižnične informacijske izvore imala je problema sa

snalaženjem kroz OPAC-e. Istaknula je kako joj je najteža za snalaženje stranica OPAC-a MetelWin-a, naročito pretraživanje po predmetnoj pristupnici jer je ikona za opcije pretraživanja neuočljiva. Smatra da bi OPAC MetelWin-a bio lakši za korištenje kada bi bio omogućen jednostavniji pristup korisničkog pretraživanja. Studentica Hortikulture dugogodišnja je korisnica GISKO te se snalazi u pretraživanju CROLIST-a jer ga često pretražuje. Ostale OPAC-e prvi put je posjetila te su joj strance bile zanimljive, ZaKi je jednostavniji za korištenje, a pristup predmetnim odrednicama dao joj je tražene rezultate. Pretraživanje predmetnim pristupom smatra važnim jer u kratkom vremenu dolazi do traženih informacija. Istaknula je kako je stupanj pretraživosti predmetnim odrednicama zadovoljavajući, poglavito je pohvalila poveznice s elektroničkom građom te mogućnost navigiranja.

Ni jedan se ispitanik iz skupine studenti nije požalio na probleme niti je imao prijedlog za poboljšanje predmetnog pristupa građi.

Zaposlenik 1 smatra da je CROLIST stranica jasna i jednostavna za korištenje, ali da bi trebala biti suvremenija i privlačnija. ZaKi OPAC smatra jednostavnim za korištenje i transparentnim dok mu se MetelWin sustav najmanje sviđa jer je pomalo zbunjujući. Pristup predmetnim odrednicama OPAC-ima vrlo mu se svidio jer pojednostavnjuje pretraživanje te nudi više informacija na jedan postavljeni upit.

Zaposlenik 2 zadovoljan je grafičkim izgledom OPAC-a, ali smatra da su CROLIST i ZaKi pregledniji od MetelWin-a. Predmetni pristup, u odnosu na pretraživanje putem pristupnice po autoru ili naslovu, nalazi učinkovitijim jer skraćuje vrijeme pretraživanja. Najviše mu se svidjela mogućnost pretraživanja kroz poveznice unutar jednog kataložnog zapisa.

Zaposlenik 3 je izrazio nezadovoljstvo organizacijom informacija na stranici MetelWin-a jer mu je bilo teško snalaziti se na njoj. Ispitanik je istaknuo kako često pregledava OPAC CROLIST zbog prirode posla, no nikada nije pretraživao po predmetnom pristupu, iako ima informacije i znanje o načinu pretraživanja navedenog OPAC-a.

Ni druga skupina Zaposlenici nisu dali prijedloge za poboljšanje predmetnog pristupa građi kroz OPAC-e.

Umirovljenici su, kao i prethodni ispitanici, izrazili nezadovoljstvo izgledom OPAC-a MetelWin-a te su istaknuli kako bi stranica trebala biti jednostavnija i pristupačnija. Umirovljeniku 1 najviše se svidjela stranica sustava ZaKi jer ima

digitalizirane naslovnice publikacija te nudi dodatne mogućnosti pretraživanja. Pretraživanje predmetnim pristupom nalazi vrlo zanimljivim i učinkovitim. Informacijski je obrazovan te se svakodnevno koristi internetom kao izvorom informacija, ali i kao alatom u komunikaciji i predstavljanju svog hobija (amaterski se bavi fotografijom).

Umirovljenik 2 smatra da bi tražilica MetelWin-a trebala biti jednostavnija i lakša za korisnički pristup. Ima velikog iskustva u pretraživanju knjižničnih OPAC-a jer je kao dugogodišnji zaposlenik GISKO-a pretraživao u CROLIST-u. Uvelike je pohvalio olakšano pronalaženje predmetnim pristupom, postojanje poveznice unutar jednog kataložnog zapisa. Jedini je ispitanik koji je naveo prijedloge za poboljšanje predmetnog pristupa u knjižničnim elektroničkim katalozima, a to je jednostavnije oblikovanje upita prilagođenog široj korisničkoj populaciji.

Umirovljenik 3, također nekadašnji zaposlenik GISKO-a u informacijskoj službi lako se snalazio u pretraživanju CROLIST-a, ali mu je pretraživanje MetelWin-a bilo najteže za snalaženje. Najviše mu se svidjela stranica knjižničkog sustava ZaKi. Na navedenoj stranici opcija pretraživanja predmetnim pristupom je jasno uočljiva te je pristup traženim sadržajima jednostavan.

Rasprava

U našem uzorku u kojem smo imali tri skupine ispitanika – studente, zaposlenike i umirovljenike, studenti najbolje poznaju informacijsku i komunikacijsku tehnologiju. Svi studenti iz uzorka (100%) smatraju da jako dobro vladaju IKT vještinama. Ovo, čak i da nije posve točno, govori o njihovoj samouvjerenosti i sigurnosti u korištenju novih tehnologija. Zaposlenici su u manjoj mjeri uvjereni da dobro barataju tehnologijom (jedan – 33,3% smatra da dobro barata, dok dvoje - 66,7% smatraju da su jako dobri) dok su umirovljenici najnesigurniji. Jedan smatra da je jako dobar, jedan samo dobar, dok treći smatra da je njegovo znanje osrednje (33% svaki).

Prva skupina ispitanika (studenti) grupacija su koja je najviše usmjerena na korištenje interneta pa time i s njim najbolje upoznata i s najvišom razinom sigurnosti u njegovom korištenju. Na postavljeno pitanje o učestalosti korištenja interneta ispitanici su imali mogućnost birati odgovore: vrlo rijetko, rijetko, ponekad, često i vrlo često. Svi

studenti (100%) koriste internet vrlo često dok ostale skupine ispitanika internet koriste u manjem obimu. Dva zaposlenika (67%) koriste internet vrlo često, a jedan (33%) često dok je kod umirovljenika vidljivija manja uporaba interneta. Jedan umirovljenik (33%) ga koristi vrlo često, jedan (33%) ponekad, a jedan (33%) vrlo rijetko.

Kod pitanja o učestalosti korištenja mrežnog kataloga knjižnice bilo je vidljivije da zaposlenici i umirovljenici malo rjeđe posjećuju mrežni katalog od studenata. Jednom tjedno katalog je konzultirao jedan ispitanik (student – 1,11%), dok su se ostali ispitanici ravnomjerno raspodjelili na odgovore 'nekoliko puta mjesečno' i 'jednom mjesečno' (4 ispitanika, odnosno 4,44%). Nitko od naših ispitanika ne pretražuje katalog svakodnevno ili nekoliko puta tjedno.

Kad pretražuju mrežni katalog, naši ispitanici najčešće pretražuju prema naslovu (njih 7 ili 77,8%), dok poneki pretražuju i prema imenu autora (2 ili 2,22%). Ovo je donekle u skladu s istraživanjem ponašanja korisnika u mrežnom okruženju koje su još osamdesetih proveli D. J. Norden i G. H. Lawrence²⁴ kada su ustanovili da korisnici strojno čitljivih kataloga najčešće pretražuju katalog prema naslovu, zatim prema predmetu, a tek onda prema autoru. Naši ispitanici uopće ne pretražuju prema nekim drugim uobičajenim pristupnicama (primjerice, predmet, ključna riječ iz naslova ili stručna oznaka).

Samo nekolicina naših ispitanika (iz redova umirovljenika) upoznati su s postojanjem drugih knjižničnih sustava i mogućnošću pribavljanja građe i iz drugih knjižnica. Većina njih je usmjerena samo na katalog lokalne narodne knjižnice. Upitani o razlogu posjete mrežnom katalogu knjižnice navode učenje (njih 5 ili 55,6% - svi studenti, jedan zaposlenik i jedan umirovljenik), razonodu (njih 2 ili 22,2% - dva umirovljenika), dok su istraživački rad i priroda posla dobili po jedan odgovor (1 ili 1,11% - oba su odabiri zaposlenika).

Što se tiče brzine i uspješnosti rješavanja zadataka u različitim knjižničnim sustavima najbrži su bili studenti (s prosječnim vremenom od 6,8 min), zatim umirovljenici (s prosječnim vremenom od 8,4 min), a najviše je vremena trebalo zaposlenicima (10,3 min). Iz ovoga je vidljivo da su primjerice zaposlenici, iako su u

²⁴ Nav. dj. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada „Benja“, 1995., s tr. 27.

usporedbi s umirovljenicima sebi dali bolje ocjene za korištenje interneta i vještine korištenja IKT tehnologije, bili nešto sporiji od umirovljenika. Ovdje moramo napomenuti da su umirovljenici bili jedini u uzorku koji su imali iskustva u pretraživanju drugih knjižničnih sustava. Osim iskustva, razlozi za slabiji rezultat zaposlenika mogu biti subjektivne prirode (umor, raspoloženje, koncentracija i sl.). Kod traženja odgovora na pitanja (gdje su ispitanici slijedili poveznice i otvarali rezultate pretraživanja pritiskom na miš) čini se da su umirovljenici najviše 'lutali' u traženju svog odgovora. Umirovljenici su, naime, u prosjeku 23 puta morali pritisnuti na miš odnosno morali su otvoriti 23 dokumenta dok nisu pronašli odgovor na pitanje. Najbolji u pronalasku odgovora bili su zaposlenici jer su trebali u prosjeku 19 pritisaka na miš, dok su studenti bili odmah iza njih s 19,7 pritisaka. Dobiveni rezultati samo su na prvi pogled paradoksalni jer, primjerice, skupina ispitanika s najlošijim rezultatima u jednoj skupini (vrijeme za rješavanje zadatka) u drugoj skupini ima najbolji rezultat (najmanji broj pritisaka na miš). U osnovi, zaposlenici su malo dulje promišljali i traženju odgovora pristupili promišljenije što je u konačnici rezultiralo manjim brojem pritisaka na miš. Umirovljenici očito nisu toliko promišljali o zadatku, morali su otvarati puno više dokumenata dok nisu došli do traženog odgovora, ali su to onda nadoknadili brzinom. Ovi su rezultati u skladu s rezultatima do kojih su došli Andrić, Idbek i Kotur²⁵ u svome istraživanju.

Svi su ispitanici pronašli odgovore na zadana pitanja.

Poslije središnjeg dijela istraživanja ispitanici su zamoljeni da ocijene korištene knjižnične sustave. Ocjenjivali su se izgled, jednostavnost korištenja, dostupnost građe i stupanj pretraživosti predmetnim pristupom. U prosjeku, ispitanici su najvišu ocjenu dali za stupanj pretraživosti predmetnim pristupom (4), zatim za jednostavnost korištenja i dostupnost građe (3,6), a najslabije je ocijenjen izgled mrežnih kataloga (3,3). Gledavši po skupinama ispitanika, najbolje su ocjene davali zaposlenici (prosjeck 4), zatim studenti i umirovljenici (prosjeck 3,5). Iz komentara iz završne ankete vidljivo je da su ispitanici, iako su se sad po prvi puta susreli s potrebom da predmetno pretražuju i naišli na brojne poteškoće u pretraživanju, u pravilu vrlo ugodno iznenađeni činjenicom da se ovim načinom pretraživanja može doći do informacija i mnogi su iskazali

²⁵ Vidi: Andrić, Berislav; Idbek, Robert; Kotur, Branka. WebPAC Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku: studija uporabljivosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 1-14.

spremnost da i u budućnosti primjenjuju tu tehniku pretraživanja. Također, analizirajući tri knjižnična sustava u kojima su pretraživali, u pravilu su najčešće hvalili jednostavnost korištenja, funkcionalnost i prijateljsko sučelje ZaKi-ja, dok je najviše kritike išlo na račun MetelWina. MetelWinu se zamjeralo nepreglednost, teškoća snalaženja, nepristupačnost. CROLIST se nije pretjerano hvalio, ali ni kritizirao.

Subjektivnost svih ispitanika došla je do izražaja kada su komentirali što im se najmanje sviđa na pristupnoj stranici mrežnog kataloga, a što najviše. Neki ispitanici su isticali jednostavnost pristupa kao najbolji element na knjižničnim mrežnim stranicama, dok su drugi smatrali da je važniji grafički izgled stranice i korisničko sučelje mrežnog kataloga.

Zaključna razmatranja

Cilj ovoga rada bio je prikazati istraživanje koje se provelo studijom uporabljivosti i koje je željelo utvrditi razumiju li korisnici opciju predmetnog pristupa sadržajima i uspijevaju li pronaći građu u katalogizima narodnih knjižnica koje posluju u okviru različitih knjižničnih sustava.

Prilikom istraživanja krenulo se od pretpostavke da će mlađi ispitanici imati bolje rezultate od starijih jer su više izloženi IKT-u, a s time u vezi i da su samouvjereniji i sigurniji u elektroničkom okruženju. Hipotezu potvrđuju sljedeći rezultati:

- svi studenti svoje poznavanje informacijske i komunikacijske tehnologije procjenjuju najvišom mogućom ocjenom, iza njih su zaposlenici, a svoje znanje kao najlošije u uzorku procjenjuju umirovljenici;
- svi studenti vrlo često koriste internet, iza njih su zaposlenici, a najrjeđe ga koriste umirovljenici

Hipotezu (djelomice) opovrgavaju sljedeći rezultati:

- zadane zadatke najbrže su riješili studenti, što je u skladu s našom hipotezom. Međutim, drugi po brzini su bili umirovljenici, a zadnji zaposlenici. Poredak umirovljenika i zaposlenika ne odgovara našoj pretpostavki da će mlađi ispitanici postići bolje rezultate;
- kod broja pritisaka na miš najbolji su bili zaposlenici, zatim studenti, a najlošiji umirovljenici. Ovaj poredak opet ne podupire našu pretpostavku da će mlađi ispitanici

imati bolje rezultate. Štoviše, kod najstarijih ispitanika (umirovljenika) zamijećena je određena doza brzopletosti što bi bilo primjerenije za mlađe ispitanike.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da je naša hipoteza samo djelomice potvrđena te da veća izloženost i poznavanje tehnologije (značajka mlađih ispitanika u našem slučaju) nije jedini čimbenik koji utječe na pronalazak građe u mrežnim katalozima knjižnica. Ostali su čimbenici svakako subjektivne prirode (koncentracija ispitanika, umor i sl.), ali i oni vezani uz same mrežne kataloge poput preglednosti, privlačnog izgleda, dostupnosti i sl.

Gledavši pojedinačno svaki od sustava, korisnici su najviše pohvala uputili na račun ZaKi-ja, dok su najviše kritizirali MetelWin.

Većina korisnika knjižničnih mrežnih kataloga pristupa tim katalozima u potrazi za određenim informacijama. Stranice knjižnica namijenjene su svim potencijalnim korisnicima, široj društvenoj zajednici u Hrvatskoj i inozemstvu te svim posjetiteljima koji sadržaj knjižničnih mrežnih kataloga smatraju korisnim. Kako bismo im omogućili brzo i učinkovito pronalaženje traženih informacija ti mrežni katalogi moraju biti orijentirani korisniku. Rezultati istraživanja pokazali su da je uporabljivost mrežnih kataloga hrvatskih narodnih knjižnica dobila prolaznu ocjenu dobar.

Zaključno, mrežni katalogi hrvatskih narodnih knjižnica nesustavno su organizirani bez jasne strategije razvoja. Budući da ne postoji jedinstveni računalni program za hrvatske narodne knjižnice svaka knjižnica u svom integriranom knjižničnom sustavu razvija zasebni mrežni katalog digitalizirane građe koja je uglavnom zavičajnog karaktera. Istraživanje uporabljivosti predmetnim pristupom mrežnim katalozima knjižnica dalo je rezultate iz kojih se može iščitati kako korisnici uopće ne primjenjuju predmetno pretraživanje i da knjižnice trebaju pojačati svoj obrazovni rad s korisnicima. Iz našeg istraživanja vidljivo je nesnalaženje korisnika u pretraživanju, netransparentnost predmetnog pristupa mrežnim katalozima te korisničko neznanje u kreiranju predmetne pristupnice. Budući da je knjižničarska zajednica odgovorna za edukaciju svojih sadašnjih, ali i potencijalnih korisnika, smatramo da bi se na razini mreže narodnih knjižnica trebao osmisliti sustavan program edukacije korisnika za korištenje knjižnica i pronalazak informacija u 21. stoljeću.

Literatura

Barbarić, Ana. Javno dostupni knjižnični računalni katalozi : nastanak i razvitak : magistarski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2002.

Bates, Marcia J. Subject access in online catalogs: a design model. // Journal of the American Society for Information Science 37, 6(1986), str. 357-376.

Borgman, Christina L. Why are online catalogs still hard to use? // Journal of the American Society for Information Science 47, 7(1996), str. 493-503.

Chiasson, Sonia; Oorschot, P. C. van; Biddle, Robert. A usability study and critique of two password managers. // Security '06: 15th USENIX Security Symposium. URL: <http://static.usenix.org/events/sec06/tech/> (2013-04-11)

CROLIST skupni katalog. URL: <http://opak.crolib.hr/bnew/search.html> (2013-02-07)

Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 33-49.

Drabenstott, H. K. M. ; Weller, M. Testing a new design for subject searching online catalogs. // Library Hi Tech 12, 1(1994), str. 67-76.

Golub, Koraljka. Predmetno pretraživanje u knjižničnim katalozima s web-sučeljem : magistarski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2003.

Horvat, Aleksandra. Katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada „Benja“, 1995.

Katalog Knjižnica grada Zagreba. URL: <http://katalog.kgz.hr/pages/katalogSearch.aspx?sustavId=1&tvrткаId=2> (2013-02-07).

Larson, Ray R. The decline of subject searching: long-term trends and patterns of index use in an online catalog. // Journal of the American Society for Information Science 42, 3(1991), str. 197-215.

Markey, Karen. Subject searching in library catalogs: before and after the introduction of online catalogs. Dublin, OH : Online Computer Library Center OCLC, 1984.

Markley, Anne Ethelyn. The University of California subject catalog inquiry: a study of the subject catalog based on interviews with users. // Journal of Cataloging and Classification 6(1950), str. 88-95.

MetelWin skupni katalog. URL: na <http://library.foi.hr/dlib/> (2013-02-07)

Mikačić, Mira. Teorijske osnove sustava za predmetno označivanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.

Nielsen, Jakob. Why you only need to test with 5 users. // Nielsen Norman Group: evidence-based user experience research, training, and consulting. URL:<http://www.nngroup.com/articles/why-you-only-need-to-test-with-5-users/>(2013-02-07)

Norden, D. J.; Lawrence, G. H. Public terminal use in an online catalog: some preliminary results. // College & Research Libraries 42, 2(1981), str. 308-316.

Purgarić-Kužić, Branka. Vremenske predmetne odrednice u predmetnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 51, 1/4 (2008), str. 19-35.

Štrbac, Dušanka; Vujić, Mirjana. Pravilnik za predmetni katalog. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2004.

Turkulin, Branka. Testiranje sintaktičkog sustava za predmetno označivanje (SSZOP) i mogućnosti njegove primjene pri obradbi građe iz područja turizma u specijalnoj biblioteci. // Predmetna obradba : ishodišta i smjernice : zbornik radova / uredile Jadranka Lasić-Lazić...[et al.]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. Str. 356-366.

Upotrebljivost. // Hrvatsko dizajnersko društvo. URL: <http://dizajn.hr/#241-upotrebljivost>. (2013-02-04)

Prilozi**Prilog 1. Središnja anketa – Studenti**

CROLIST

Zadatak 1. Pronađite kroz OPAC građu u elektorničkom obliku koja govori o nacionalnoj strategiji zaštite okoliša u Hrvatskoj?

Zadatak 2. Koje godine je objavljena elektornička publikacija Emme Goldman o načelima anarhizma ?

Godina 17
Broj 1
2013

ZaKi

Zadatak 1. U kojem časopisu je objavljen članak Ceesa J. Hamelinka o slobodi medija?

Zadatak 2. Saznajte posjeduju li knjižnice digitalizirane stare razglednice grada Zagreba!

Metelwin

Zadatak 1. Posjeduju li knjižnice u svojim OPAC-ima građu o primjeni kompjutora u biologiji?

Zadatak 2. Saznajte posjeduju li knjižnice u svojim OPAC-ima monografiju o povijesti Varaždina?

Prilog 2. Središnja anketa - Zaposlenici

CROLIST

Zadatak 1. U kojem časopisu iz 2000. Dubravko Kučanda govori o vrstama riječi u engleskom jezku?

Zadatak 2. Posjeduju li knjižnice u svojim OPAC-ima građu u elektorničkom obliku koja govori o znanstvenoj metodologiji u pedagogiji?

ZaKi

Zadatak 1. U kojem časopisu Marko Samardžija govori o posuđenima u hrvatskom jeziku?

Zadatak 2. Posjeduju li knjižnice leksikon pedagogije ?

Metelwin

Zadatak 1. Pronađite u OPAC-u knjige o hrvatskom pravopisu!

Zadatak 2. Saznajte posjeduju li knjižnice u svojim OPAC-ima enciklopediju glazbala!

209

broj bibliografske jedinice

Godina 17
Broj 1
2013

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničara
Slavonije
i Baranje

Prilog 3. Središnja anketa - Umirovljenici

CROLIST

Zadatak 1. Posjeduju li knjižnice u svojim OPAC-ima publikacije u elektroničkom obliku o zaštiti risova u Hrvatskoj?

Zadatak 2. Pronađite u OPAC-u u elektroničkom obliku zdravstveni savjetnik o prehrani!

ZaKi

Zadatak 1. Posjeduju li knjižnice u sustavu u OPAC-u vodič Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu?

Zadatak 2. Pronađite u OPAC-u knjige povijesti etnologije!

Metelwin

Zadatak 1. Posjeduju li knjižnice u sustavu monografiju Sokolskog društva u Varaždinu?

Zadatak 2. Posjeduju li knjižnice udžbenik elektronike iz 2010.?

Prilog 4. Završna anketa

Kako biste ocijenili izgled (grafika, boje, logo i sl.) mrežnih stranica CROLIST-a, ZaKi-a, Metelwin-a?

1 - jako loše; 2 – loše; 3 - ni dobro ni loše; 4 – dobro; 5 - jako dobro

CROLIST	1	2	3	4	5
ZaKi	1	2	3	4	5
Metelwin	1	2	3	4	5

1.1. Možete li objasniti svoj odgovor?

.....

Kako biste ocijenili jednostavnost korištenja mrežnih stranica - CROLIST-a, ZaKi-a, Metelwin-a?

1- jako loše; 2 – loše; 3 - ni dobro ni loše; 4 – dobro; 5 - jako dobro

CROLIST	1	2	3	4	5
ZaKi	1	2	3	4	5
Metelwin	1	2	3	4	5

2.1. Možete li objasniti svoj odgovor?

.....

Ocijenite jednostavnost provjere dostupnosti građe predmetnim pristupom u WebPAC-a knjižnica CROLIST-a, ZaKi-a, Metelwin-a?

1- jako loše; 2 – loše; 3 - ni dobro ni loše; 4 – dobro; 5 - jako dobro

CROLIST	1	2	3	4	5
ZaKi	1	2	3	4	5
Metelwin	1	2	3	4	5

3.1. Možete li objasniti svoj odgovor?

.....

Ocijenite stupanj pretraživosti predmetnim odrednicama iskazanih informacija CROLIST-a, ZaKi-a, Metelwin-a?

1- jako loše; 2 – loše; 3 - ni dobro ni loše; 4 – dobro; 5 - jako dobro

CROLIST	1	2	3	4	5
ZaKi	1	2	3	4	5
Metelwin	1	2	3	4	5

4.1. Možete li objasniti svoj odgovor?

.....

Jeste li imali problema prilikom pretraživanja elektorničkog kataloga? Molim navedite:

Imate li prijedloga za poboljšanje predmetnog pristupa građi u elektorničkim katalozima knjižnica?

Godina 17
Broj 1
2013

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničara
Slavonije
i Baranje